

Ole Fredrik Lillemyr

Motivasjon og selvforståelse

Hva ligger bak det vi gjør?

UNIVERSITETSFORLAGET

© Universitetsforlaget 2007

ISBN 978-82- 15-01078-6

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS
Postboks 508 Sentrum
0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Mette Gundersen
Sats: Rusaanes Bokproduksjon AS
Trykk og innbinding: AIT Trykk Otta AS
Boken er satt med: Adobe Garamond 11/13
Papir: 80 g Ensolux Cream 1,6

Innhold

FORORD	7
INNLEDNING – OM GRUNNLAGET FOR BOKEN	9
Del 1 HVA ER MOTIVASJON?	13
Kapittel 1 Hva er motivasjon?	15
Hva ligger bak?	15
Det vi velger bort, eller føler oss presset til å velge	18
Hvis det ikke er belønning og straff som driver oss, hva er det da?	19
Selvet som drivkraft	21
Hva menes med motivasjon?	23
Amotivasjon	24
Motivasjonens mange utfordringer	24
Motivasjon som fagfelt	26
Kapittel 2 Er motivasjon så viktig da?	30
Motivasjon – og de grunnleggende spørsmål	30
Motivasjon er viktig for alle	31
Kunnskap om motivasjon er viktig	34
Motivasjon griper inn i så mange sider ved mennesket	35
Oppsummering	41
Kapittel 3 Hvordan forklare motivasjon?	43
Hvordan oppstår motivasjon?	43
Motivasjonsbegreper	44
Hva er kriteriene på motivasjon?	47
Del 2 NYERE TILNÆRMINGER TIL MOTIVASJON.	57
Kapittel 4 Prestasjoner og motivasjon – å føle at en mestrer	59
Hva menes med prestasjon?	59
Prestasjonsmotivene	60
Prestasjonstendenser hos elever	62

Prestasjonsmotivasjonsteorien	64
Støtte for teorien i forskning	68
Videre teoriutvikling og forskning	74
Kritiske kommentarer	78
Kapittel 5 Kompetansemotivasjon – å føle seg dyktig.	80
Kompetansemotiv og kompetansemotivasjon	80
Kompetansemotivasjon og skoleprestasjoner	83
Teorien om kompetansemotivasjon – videreutvikling av Harter ..	86
Videre teoriutvikling og forskning	91
Kritiske kommentarer	96
Kapittel 6 Attribusjon og selvforståelse	99
Hva er attribusjon?	99
Attribusjon og motivasjon	100
Er vi «aktør» eller «brikke»?	111
Forventninger om å lykkes – self-efficacy	114
Kommentarer	116
Kapittel 7 Målorientering – interesse for personlig investering. ...	119
Målorientering	119
En teori om mestringsmotivasjon	121
Oppgaveorientering eller egoorientering?	123
Hva er personlig investering?	125
Mæhrs videreutvikling av målteorien	
– teorien om personlig investering i yrket	125
Maehr og Midgleys teori om oppgaveorientert motivasjon	128
Utvikling av målorientering (mestringsorientering)	
i et flerkulturelt perspektiv	131
Kritiske kommentarer	135
Kapittel 8 Motivasjon som selvbestemmelse – å føle at en selv bestemmer og har kontroll	138
Indre motivasjon	138
Indre motivasjon og optimal stimulering	140
Indre motivasjon og kognitiv evaluering	142
Selvbestemmelse og indre motivasjon	149
Kritiske kommentarer	155
Kapittel 9 Sosial motivasjon	157
Forbindelsen mellom selvoppfatning og sosial motivasjon	159
Sosial motivasjon og pedagogisk virksomhet	163
Roller og sosial interaksjon	166
Litt om grunnlaget for sosial interaksjon (sosialt samspill)	168
Sosial motivasjon	171
Kommentarer	175

Del 3 MOTIVASJON I PRAKSIS – NØDVENDIG ELLER BARE NYTTIG?	177
Kapittel 10 Jeg kan, jeg vil, og jeg kan få det til!	179
Det grunnleggende – hva jeg tror jeg kan	179
Forbindelsen mellom selvoppfatning og motivasjon	
– konsekvenser for praksis	181
Prinsippet om forventning om å lykkes	182
Prinsippet om selvattribusjon	182
Prinsippet om passende (optimal) utfordring	183
Prinsippet om tilfredsstillelse av behovet for å være kompetent	183
Prinsippet om emosjonelle reaksjoner på mestring	184
Virkningene av de «viktige andre» i miljøet	185
Oppsummering med noen anbefalinger	185
Kapittel 11 Hvordan vil jeg være, og hvordan vil jeg lære?!	187
Forbindelsen mellom motivasjon og personlighet	188
Forbindelsen mellom selvoppfatning, motivasjon og mestring/læring	189
Selvbestemmelse, kulturtilhørighet og læring	190
Prinsippet om betydningen av selverv	192
Prinsippet om hvordan skape nysgjerrighet og vekke interesse	193
Prinsippet om autonomi og selvstendighet	193
Prinsippet om følelse av tilhørighet	194
Prinsippet om integrert ytre motivasjon	195
Prinsippet om målorientering – oppgaveorientert	
og evneorientert motivasjon	195
Prinsippet om å legge til rette for alternative valgmuligheter	196
Oppsummering med anbefalinger	197
Kapittel 12 Hvordan vil jeg lede og inspirere?!	198
Forbindelsen mellom motivasjon og ledelse	
– optimalt utfordrende arbeidsoppgaver	199
Relasjonskompetanse – samarbeid mellom kolleger	202
Hvordan stimulere til indre motivasjon?	203
Stimulering av sosial kompetanse – følelse av tilhørighet	205
Oppsummering og noen anbefalinger	207
Avslutning	209
Litteratur	211
Register	234